

ΓΝΩΜΗ ΤΗΣ Ο.Κ.Ε.

ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ

«Μέτρα για την προστασία από στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού σύμφωνα με την Οδηγία (ΕΕ) 2024/1069 - Νέο πλαίσιο για τη συμμόρφωση της Διοίκησης στις δικαστικές αποφάσεις - Λοιπές διατάξεις»

του Υπουργείου Δικαιοσύνης

Ιούλιος 2026

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Στις 7 Ιουλίου 2026 εστάλη στην Ο.Κ.Ε. προς γνωμοδότηση από το Τμήμα Β' της Διεύθυνσης Νομοπαρασκευαστικής Διαδικασίας της Γενικής Γραμματείας Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων της Προεδρίας της Κυβέρνησης, το Σχέδιο Νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης με τίτλο: «Μέτρα για την προστασία από στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού σύμφωνα με την Οδηγία (ΕΕ) 2024/1069 - Νέο πλαίσιο για τη συμμόρφωση της Διοίκησης στις δικαστικές αποφάσεις - Λοιπές διατάξεις».

Για την επεξεργασία του εν λόγω Σχεδίου Νόμου συγκροτήθηκε Επιτροπή Εργασίας αποτελούμενη από τους κ.κ. **Μιχάλη Μητσόπουλο, Ιωάννη Παπαργύρη, Φώτη Κολεβέντη, Ηλία Δόλγυρα, Ιωάννη Κορκόβελο και Κωνσταντίνο Μπάρδα.**

Ως πρόεδρος της Επιτροπής Εργασίας ορίστηκε ο κ. **Ιωάννης Κορκόβελος**, Μέλος της Εκτελεστικής Επιτροπής της Ο.Κ.Ε.

Στις εργασίες της Επιτροπής Εργασίας συμμετείχαν ως εμπειρογνώμονες η κα **Λήδα - Παναγιώτα Αλέπη**, Νομικός, Σύμβουλος Διεθνούς Αναπτυξιακής Στρατηγικής και η κα **Μαρία Ντότσικα**, Δικηγόρος, ΔΝ.

Από πλευράς Ο.Κ.Ε. συμμετείχε και είχε τον επιστημονικό συντονισμό του έργου της Επιτροπής, η **Δρ. Αφροδίτη Μακρυγιάννη**, Επιστημονικός Συνεργάτης της Ο.Κ.Ε.

Η Επιτροπή Εργασίας ολοκλήρωσε το έργο της σε δύο (2) συνεδριάσεις στις 17 Ιουλίου 2026.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΝΟΜΟΥ

Το παρόν Σχ/Ν διακρίνεται σε 7 Μέρη (Α-Ζ) και περιλαμβάνει συνολικά 91 Άρθρα.

Αναλυτικότερα το Μέρος Α΄: «ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΑΠΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΓΩΓΕΣ ΠΡΟΣ ΑΠΟΘΑΡΡΥΝΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΝΕΤΟΧΗΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ (ΟΔΗΓΙΑ ΕΕ 2024/1969)» διακρίνεται σε 5 Κεφάλαια και περιλαμβάνει 19 Άρθρα.

Με τις συμπεριλαμβανόμενες στο Μέρος αυτό ρυθμίσεις, σύμφωνα με την Αιτιολογική Έκθεση, εμπλουτίζεται το υφιστάμενο εθνικό δικονομικό πλαίσιο για την προστασία των φυσικών και νομικών προσώπων από προδήλως αβάσιμες αγωγές ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες οι οποίες χρησιμοποιούνται ως μέσο αποθάρρυνσης της συμμετοχής του κοινού [Στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού από προδήλως αβάσιμες αγωγές ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες «Σ.Α.Α.Σ.Κ.». Με τον τρόπο αυτό, διασφαλίζεται για το σύνολο των σχετικών υποθέσεων, ότι η δικαστική προσφυγή αποσκοπεί εν τοις πράγμασι στην κατοχύρωση και διασφάλιση εννόμων δικαιωμάτων, όχι καταχρηστικά με στόχο τον περιορισμό, την αποτροπή ή την τιμωρία της συμμετοχής του κοινού επί ζητημάτων δημοσίου ενδιαφέροντος, διά του εκφοβισμού. Ειδικότερα δε με τις προτεινόμενες διατάξεις ενσωματώνεται στην εσωτερική έννομη τάξη η Οδηγία (ΕΕ) 2024/1069 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Απριλίου 2024 για την σχετική προστασία

Το Μέρος Β΄ «ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ» διακρίνεται σε 3 Κεφάλαια και περιλαμβάνει 13 Άρθρα. Με τις συμπεριλαμβανόμενες ρυθμίσεις αναμορφώνεται το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο για τη συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις, το οποίο θεσπίστηκε με τον ν. 3068/2002 (Α΄ 274) σε εκτέλεση της παρ. 5 του άρθρου 95 του Συντάγματος. Η μεταρρύθμιση επιχειρεί να αντιμετωπίσει το διαχρονικό πρόβλημα της μη συμμόρφωσης, της καθυστέρησης ή της πλημμελούς συμμόρφωσης των διοικητικών αρχών προς οριστικές δικαστικές αποφάσεις, ιδίως αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας και των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων.

Το Μέρος Γ΄ «ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ» διακρίνεται σε 5 Κεφάλαια και περιλαμβάνει 17 Άρθρα. Οι συμπεριλαμβανόμενες ρυθμίσεις αντιμετωπίζουν ζητήματα που αφορούν την οργάνωση και λειτουργία των δικαστηρίων και των δικαστικών υπηρεσιών, μέσω στοχευμένων παρεμβάσεων στο ισχύον θεσμικό πλαίσιο.

Το Μέρος Δ΄ «ΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ, ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΘΥΜΑΤΩΝ» διακρίνεται σε 3 Κεφάλαια και περιλαμβάνει 8 Άρθρα. Οι συμπεριλαμβανόμενες ρυθμίσεις αντιμετωπίζουν ζητήματα που αφορούν την περαιτέρω βελτίωση επιμέρους πτυχών της πολιτικής και ποινικής δικαιοσύνης, της διεθνούς δικαστικής συνεργασίας και της προστασίας των θυμάτων εγκληματικών πράξεων.

Το Μέρος Ε΄ «ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ,ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ» διακρίνεται σε 4 Κεφάλαια και περιλαμβάνει 17 Άρθρα. Οι συμπεριλαμβανόμενες ρυθμίσεις αντιμετωπίζουν ζητήματα που αφορούν την οργάνωση και λειτουργία υπηρεσιών της

δικαιοσύνης, το υπηρεσιακό καθεστώς και τις συνθήκες άσκησης καθηκόντων του προσωπικού της, καθώς και τη λειτουργία επαγγελματικών φορέων που συνδέονται με την απονομή της δικαιοσύνης.

Το Μέρος ΣΤ' «ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΕΠΙΓΡΑΜΜΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ.....ΚΑΙ ΛΟΙΠΕΣ ΕΠΕΙΓΟΥΣΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ» διακρίνεται σε 3 Κεφάλαια και περιλαμβάνει 16 Άρθρα. Οι συμπεριλαμβανόμενες ρυθμίσεις αντιμετωπίζουν κυρίως το ζήτημα της πρόσβασης ανηλίκων ηλικίας κάτω των δεκαπέντε (15) ετών σε επιγραμμικές υπηρεσίες κοινωνικής δικτύωσης και εντάσσονται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο πολιτικών για την ασφαλή συμμετοχή τους. Επίσης περιλαμβάνονται ρυθμίσεις που αφορούν άλλα ζητήματα λειτουργίας Συμβουλίων (Συμβούλιο Ανθρώπινου Δυναμικού του Δημόσιου Τομέα) και Επιτροπών (Επιτροπή Προστασίας Ψυχικής Υγείας των Ανηλίκων Καταναλωτών.....).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

ΓΕΝΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΝΟΜΟΥ

Επισημαίνεται ότι το υπό διαβούλευση σχέδιο νόμου απεστάλη στην Ο.Κ.Ε. προς διατύπωση γνώμης στις 7 Ιουλίου 2026 από το Τμήμα Β΄ της Διεύθυνσης Νομοπαρασκευαστικής Διαδικασίας της Γενικής Γραμματείας Νομικών και Κοινοβουλευτικών Θεμάτων της Προεδρίας της Κυβέρνησης, με καταληκτική ημέρα υποβολής της στις 15 Ιουλίου 2026.

Ο χρόνος για την αποδοτική επεξεργασία του νομοθετικού υλικού (σ/ν), σε ένα τόσο ευρύ και σύνθετο πεδίο πολιτικής δεν κρίνεται επαρκής για τον αναγνώστη, τους επιστημονικούς και τους κοινωνικούς φορείς. Όπως έχει επανειλημμένα υπογραμμίσει σε προηγούμενες γνώμες της, η Ο.Κ.Ε. εκτιμά ότι ο επίσημος χρόνος της διαβούλευσης, πέραν του χρόνου προδιαβούλευσης και συζήτησης με τους κοινωνικούς εταίρους, θα πρέπει να είναι ικανός, ώστε να μπορεί να εκπονηθεί μια πλήρης και συμπεριληπτική γνωμοδότηση, κατόπιν της προβλεπόμενης εκ του νόμου διαδικασίας και των απαραίτητων συνεδριάσεων των οργάνων της. Στις δε περιπτώσεις κατά τις οποίες εισάγεται αναθεωρημένη έκδοση προς ψήφιση στο Ελληνικό Κοινοβούλιο, θα πρέπει να προβλέπεται επιπλέον χρόνος μιας εβδομάδας για την αξιολόγηση των επικαιροποιημένων προτεινόμενων διατάξεων.

Άλλωστε, σύμφωνα με τον ιδρυτικό νόμο της Ο.Κ.Ε. 2232/1994 (άρθρο 2 παρ. 2) ορίζεται ότι η Ο.Κ.Ε. διατυπώνει τη γνώμη της μέσα σε προθεσμία, η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη των τριάντα (30) ημερών και μεγαλύτερη των σαράντα πέντε (45) ημερών από τη γνωστοποίηση σε αυτή του θέματος. Μόνο μετά την πάροδο της προθεσμίας των σαράντα πέντε (45) ημερών η έλλειψη σχετικής γνώμης δεν εμποδίζει τη λήψη σχετικής απόφασης. Στο επόμενο εδάφιο του ίδιου άρθρου αναφέρεται η δυνατότητα σύντμησης της εν λόγω προθεσμίας σε δεκαπέντε μέρες μόνο όμως σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις. Το συγκεκριμένο σχέδιο νόμου δεν είναι δυνατόν να αξιολογηθεί αν εμπίπτει στην κατηγορία του εξαιρετικά κατεπείγοντος, καθώς αφενός τίποτα σχετικό δεν αναφέρεται ούτε στο περιεχόμενο του, ούτε στην σχετική αλληλογραφία που το συνοδεύει, ενώ δεν μπορεί να διαγνωσθεί τέτοια επείγουσα περίπτωση με άλλον τρόπο.

Επισημαίνεται ότι σε αντίστοιχες γνωμοδοτήσεις της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής επί σχεδίων και προτάσεων Κανονισμών και οδηγιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αφιερώνεται πολλαπλάσιος χρόνος διαβούλευσης, με ακρόαση φορέων και αξιωματούχων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (άνω των 2 μηνών) πριν το τελικό κείμενο εισαχθεί προς ψήφιση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Όσον αφορά το περιεχόμενο, το παρόν Σχέδιο Νόμου (Σχ/Ν) του Υπουργείου Δικαιοσύνης αποτελεί νομοθέτημα σύνθετου χαρακτήρα, καθώς περιλαμβάνει διατάξεις που εκτείνονται σε διαφορετικούς τομείς της δικαιοσύνης και της δημόσιας διοίκησης. Το Σχέδιο Νόμου συγκεντρώνει υπό έναν ενιαίο τίτλο ετερόκλητες νομοθετικές παρεμβάσεις, οι οποίες αφορούν, μεταξύ άλλων, την ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2024/1069¹, τη συμμόρφωση της Διοίκησης προς τις δικαστικές αποφάσεις, ζητήματα οργάνωσης των δικαστηρίων, τροποποιήσεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, ζητήματα ποινικής δικαιοσύνης και λουπές διατάξεις, όπως η απαγόρευση υπηρεσιών κοινωνικής διαδίκτυωσης σε ανηλίκους.

Η νομοθετική αυτή επιλογή δεν αντίκειται κατ' αρχήν σε κάποια συνταγματική επιταγή. Εντούτοις, από την άποψη της καλής νομοθέτησης και της ασφάλειας δικαίου, η συγκέντρωση τόσο διαφορετικών αντικειμένων στο ίδιο νομοθέτημα δυσχεραίνει την κατανόηση της κανονιστικής του στόχευσης και αποδυναμώνει τη θεματική του συνοχή. Η αρχή της σαφήνειας του νόμου δεν αφορά μόνο τη διατύπωση των επιμέρους άρθρων, αλλά και την εσωτερική οργάνωση του ίδιου του νομοθετήματος, ώστε να καθίσταται ευχερής η κατανόηση του αντικειμένου του τόσο από τους εφαρμοστές του δικαίου, όσο και από τους πολίτες.

ΜΕΡΟΣ Α'
ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΑΠΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΓΩΓΕΣ ΠΡΟΣ ΑΠΟΘΑΡΡΥΝΣΗ ΤΗΣ
ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ
ό(ΟΔΗΓΙΑ (ΕΕ) 2024/1069)

Στο **Μέρος Α** επιχειρείται η ενσωμάτωση στην ελληνική έννομη τάξη της Οδηγίας (ΕΕ) 2024/1069 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, σχετικά με την προστασία των προσώπων που προβαίνουν σε ενέργειες συμμετοχής του κοινού από προδήλως αβάσιμες, ή καταχρηστικές, δικαστικές διαδικασίες (Στρατηγικές Αγωγές προς Αποθάρρυνση της Συμμετοχής του Κοινού – ΣΑΑΣΚ).

Σκοπός και περιεχόμενο της οδηγίας (ΕΕ) 2024/1069

Σκοπός είναι η διάδοση των καταχρηστικών αγωγών από ισχυρούς παράγοντες οικονομικής κυρίως εξουσίας, που εκφοβίζουν με τις οικονομικές απαιτήσεις αποζημίωσης και την δαπανηρή και συχνά μακροχρόνια δίκη και αποσκοπούν στην οικονομική και προσωπική εξουθένωση και συνεπώς την αποσιώπηση όσων αμφισβητούν με την δημόσια έκφραση γνώμης τις πολιτικές και τα συμφέροντα αυτών των παραγόντων. Οι καταχρηστικές αγωγές απειλούν την δημοκρατία και την ελευθερία και πολυφωνία των μέσων ενημέρωσης και για τον λόγο αυτό η οδηγία θέτει κανόνες που ενισχύουν την αποτελεσματική λειτουργία του κράτους δικαίου, που κατά κύριο λόγο αφορούν την διασυνοριακή συνεργασία σε αστικές υποθέσεις.

¹ ΟΔΗΓΙΑ (ΕΕ) 2024/1069 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 11ης Απριλίου 2024 για την προστασία των προσώπων που προβαίνουν σε ενέργειες συμμετοχής του κοινού από προδήλως αβάσιμες αγωγές ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες («στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού») https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202401069

Η κατάσταση αυτή είναι ένα παγκόσμιο φαινόμενο, που στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αντιμετωπίζεται με την Οδηγία (ΕΕ) 2024/1069. Το περιεχόμενο της απηχεί το ψήφισμά του, της 11ης Νοεμβρίου 2021 προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο που προτείνει κανόνες ήπιου δικαίου και κανόνες δεσμευτικής νομοθεσίας. Το ψήφισμα αυτό συναρτάται με την αναθεώρηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 864/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, για την εξάλειψη των εμποδίων στην ορθή λειτουργία των αστικών διαδικασιών.

Από την άποψη του ενωσιακού δικαίου η Οδηγία εδράζεται στο άρθρο 2 και την παρ. 3 του άρθρου 10 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ) και στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης («Χάρτης») που κατοχυρώνει το δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, το δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης, το οποίο περιλαμβάνει τον σεβασμό της ελευθερίας και της πολυφωνίας των μέσων μαζικής ενημέρωσης, το δικαίωμα στην ελευθερία του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι και το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου. Παράλληλα στηρίζεται στο άρθρο 11 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου («ΕΣΔΑ») σχετικά με το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης, όπως ερμηνεύεται από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου («ΕΔΔΑ»).

Τα κυρία ζητήματα που ρυθμίζει η Οδηγία είναι τα εξής :

- α) εγγυήσεις έναντι προδήλως αβάσιμων αγωγών ή καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών σε αστικές υποθέσεις με διασυνοριακές επιπτώσεις οι οποίες στρέφονται κατά φυσικών και νομικών προσώπων λόγω του ότι προβαίνουν σε ενέργειες συμμετοχής του κοινού (άρθρο 1 Αντικείμενο).
- β) Εφαρμογή των κανόνων της οδηγίας σε υποθέσεις αστικής ή εμπορικής φύσης με διασυνοριακές επιπτώσεις που εκδικάζονται στο πλαίσιο αστικών διαδικασιών, συμπεριλαμβανομένων των διαδικασιών προσωρινών και ασφαλιστικών μέτρων και ανταγωγών, ανεξάρτητα από το είδος του δικαστηρίου με εξαίρεση τις ποινικές υποθέσεις (άρθρο 2 Πεδίο εφαρμογής).
- γ) Πρώιμη απόρριψη της αγωγής ως προδήλως αβάσιμης με κριτήρια ελέγχου της βασιμότητάς της (άρθρο 11 Απόρριψη σε πρώιμο στάδιο).
- δ) Εντοπισμός του βάρους της απόδειξης στον ενάγοντα και κατά την διαδικασία πρώιμης απόρριψης της αγωγής (άρθρο 12 Βάρος Απόδειξης και τεκμηρίωση αγωγών).
- ε) Επιδίκαση των εξόδων της δίκης και της νομικής εκπροσώπησης του εναγόμενου σε βάρος του ενάγοντος (άρθρο 14 Επιδίκαση των εξόδων).
- στ) Επιβολή αποτελεσματικών κυρώσεων για την αποθάρρυνση των καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών (άρθρο 15 Κυρώσεις και εξίσου αποτελεσματικά ενδεδειγμένα μέτρα).

ζ) Πληροφόρηση και διαφάνεια με επιμέλεια του κράτους μέλους για την εύκολη δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων τελεσιδίκων αποφάσεων (άρθρο 19 Πληροφόρηση και Διαφάνεια).

η) Συλλογή και δημοσιοποίηση στοιχείων της εξέλιξης των καταχρηστικών με ετησία έκθεση του κράτους προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (άρθρο 20 Συλλογή δεδομένων).

Η Οδηγία θα επανεξεταστεί έως την 31.05.2031 από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο με βάση εκθέσεις που τα κράτη μέλη θα καταθέσουν προς την Επιτροπή έως την 31.05.2030 (άρθρο 21).

Ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2024/1069 με το παρόν Σχ/Ν

Το Μέρος Α (Κεφάλαια Α, Β και Γ) εμφανίζει συστηματική συνοχή. Η διάρθρωση των κεφαλαίων ακολουθεί σε σημαντικό βαθμό τη δομή της ίδιας της Οδηγίας και διευκολύνει τον έλεγχο της ορθότητας της ενσωμάτωσης, υπηρετώντας την αρχή της διαφάνειας και της ασφάλειας δικαίου.

Σημειωτέον εν προκειμένω η Οδηγία (ΕΕ) 2024/1069 είχε ορίσει ως καταληκτική ημερομηνία μεταφοράς της στην εσωτερική έννομη τάξη των κρατών μελών την 7η Μαΐου 2026. Από τα στοιχεία που δημοσιεύονται στη βάση δεδομένων EUR-Lex προκύπτει ότι η συμμόρφωση παρουσιάζει ακόμη σημαντικές αποκλίσεις, με 13 κράτη μέλη να έχουν προβεί σε ενέργειες ενσωμάτωσης². Ορισμένα κράτη μέλη έχουν ήδη κοινοποιήσει πλήρη μέτρα μεταφοράς, ενώ άλλα δεν έχουν ακόμη γνωστοποιήσει νομοθετικές πράξεις, ή εξακολουθούν να βρίσκονται στο στάδιο της νομοπαρασκευαστικής διαδικασίας. Η εικόνα αυτή επιβεβαιώνει ότι η εφαρμογή της Οδηγίας δεν αποτελεί μία τυπική νομοθετική προσαρμογή, αλλά συνεπάγεται ουσιαστική αναμόρφωση βασικών δικονομικών θεσμών των κρατών μελών.

Η αντιμετώπιση των ΣΑΑΣΚ, δηλαδή των στρατηγικών αγωγών που κατατίθενται ενώπιον δικαστηρίων προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού σε θέματα δημοσίου ενδιαφέροντος συνδέεται άμεσα με τη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος, την αποτελεσματική προστασία της ελευθερίας της έκφρασης και της πληροφόρησης, την ελευθερία του τύπου, τη δράση της κοινωνίας των πολιτών, καθώς και με την ορθή λειτουργία του κράτους δικαίου³. Η ίδια η Οδηγία στο προοίμιό της αναγνωρίζει ότι αγωγές στα πλαίσια των ΣΑΑΣΚ δεν αποτελούν απλώς μία μορφή καταχρηστικής δικαστικής συμπεριφοράς, αλλά δύνανται να λειτουργήσουν ως μηχανισμός ιδιωτικής φίμωσης, μέσω της οικονομικής και ψυχολογικής εξουθένωσης όσων συμμετέχουν στον δημόσιο διάλογο για ζητήματα γενικότερου ενδιαφέροντος⁴.

Υπό το πρίσμα αυτό, η αξιολόγηση του Μέρους Α δεν περιορίζεται σε έναν τυπικό έλεγχο μεταφοράς των επιμέρους άρθρων της Οδηγίας στην εθνική έννομη τάξη. Εξετάζει και το εάν οι προτεινόμενες ρυθμίσεις υπηρετούν ουσιαστικά τον σκοπό της ευρωπαϊκής νομοθετικής πράξης,

² Κράτη με διαδικασίες ενσωμάτωσης: Βέλγιο, Εσθονία, Γαλλία, Κροατία, Κύπρος, Λετονία, Λιθουανία, Μάλτα, Πολωνία, Ρουμανία, Σλοβενία, Φινλανδία, Σουηδία. Μεταφορά στο Εθνικό Δίκαιο – Παράθεση κρατών μελών: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/NIM/?uri=CELEX:32024L1069>.

³ Προοίμιο – αιτιολογικές παράγραφοι Οδηγίας (13), (14) και (15).

⁴ Προοίμιο – αιτιολογικές παράγραφοι Οδηγίας (16), (17), (18) και (19).

διασφαλίζοντας ταυτόχρονα τη συνταγματική ισορροπία μεταξύ του δικαιώματος δικαστικής προστασίας του ενάγοντος και της ανάγκης προστασίας της δημόσιας συμμετοχής από καταχρηστικές μορφές άσκησης δικαστικού εκφοβισμού. Ο ουσιαστικός σκοπός της Οδηγίας δεν είναι η προστασία συγκεκριμένων επαγγελματικών ομάδων, αλλά η προστασία της ίδιας της δημοκρατικής λειτουργίας του δημόσιου χώρου. Το Σχ/Ν αντιμετωπίζει τις ΣΑΑΣΚ ως φαινόμενο καταχρηστικής άσκησης δικονομικών δικαιωμάτων και όχι ως ζήτημα ουσιαστικού δικαίου. Η προσέγγιση αυτή ανταποκρίνεται στη φιλοσοφία της Οδηγίας, η οποία τονίζει τον καταχρηστικό χαρακτήρα της δικαστικής διαδικασίας όταν σκοπεύει στην αποδυνάμωση της ελευθερίας της έκφρασης.

Το παρόν Σχ/Ν επιχειρεί να διασφαλίσει την ύπαρξη δικονομικών διαδικασιών που συμβάλλουν στη διατήρηση μίας εύλογης ισορροπίας μεταξύ δύο θεμελιωδών δικαιωμάτων: αφενός της ελευθερίας της έκφρασης και της συμμετοχής στο δημόσιο διάλογο και αφετέρου του δικαιώματος δικαστικής προστασίας κάθε προσώπου που θεωρεί ότι έχουν προσβληθεί τα δικαιώματά του. Οι σχετικές διατάξεις του Σχ/Ν, όπως και της Οδηγίας δεν αποσκοπούν συνεπώς στον περιορισμό της πρόσβασης στη δικαιοσύνη, αλλά στην αποτροπή της καταχρηστικής χρήσης και εργαλειοποίησης της δικαστικής διαδικασίας, έναντι της ελευθερίας της έκφρασης. Προς επίρρωση των ανωτέρω, άλλωστε η γνώμη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής του 2023⁵, επισημαίνει ότι οι ΣΑΑΣΚ δεν πρέπει να συγχέονται με τις καθόλα νόμιμες αγωγές για την προστασία της προσωπικότητας, ή της υπόληψης και ότι οι νέοι μηχανισμοί προστασίας δεν αποσκοπούν στη δημιουργία ασυλίας για ψευδείς ή δυσφημιστικούς ισχυρισμούς, αλλά στοχεύουν αποκλειστικά και μόνο στην αντιμετώπιση καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών που αποβλέπουν στη φήμωση της δημόσιας συζήτησης. Οι ειδικές δικονομικές εγγυήσεις που εισάγει το παρόν Σχ/Ν με την ενσωμάτωση της Οδηγίας πρέπει, συνεπώς, να ερμηνεύονται ως αλληλένδετα στοιχεία ενός ενιαίου προστατευτικού συστήματος, του οποίου η αποτελεσματικότητα εξαρτάται από τη συνεκτική εφαρμογή όλων των επιμέρους μηχανισμών.

Ειδικότερα με τα άρθρα 1 έως 19 του νομοσχεδίου ενσωματώνεται στην εθνική μας νομοθεσία η οδηγία (ΕΕ) 2024/1069 κατά τρόπο συνεπή με τους σκοπούς και τους κανόνες της .

Περαιτέρω, για τον σκοπό αυτό με τα άρθρα 14 και 15 επέρχονται τροποποιήσεις στα άρθρα 323, παρ. 3 του άρθρου 905 και προστίθεται το άρθρο 622Γ του Κώδικα Πολίτικης Δικονομίας, ΠΔ 593/1985, (Κ.ΠολΔικ) για άρνηση αναγνώρισης εκτέλεσης αλλοδαπής δικαστικής απόφασης και διαφορές από δημοσιεύματα, ή ραδιοτηλεοπτικός εκπομπές .

Αναφορικά με τα κρίσιμα ζητήματα αποτελεσματικής ενσωμάτωσης της οδηγίας:

Α. Πεδίο εφαρμογής (άρθρο 3)

⁵ Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής(ΕΟΚΕ) με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την προστασία των προσώπων που προβαίνουν σε ενέργειες συμμετοχής του κοινού από προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες (“στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού”))» [COM(2022) 177 final — 2022/0117 COD] <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022AE3173>

Κύριο χαρακτηριστικό της ενσωμάτωσης είναι η εφαρμογή των κανόνων για τις Στρατηγικές Αγωγές Αποθάρρυνσης της Συμμετοχής του Κοινού (Σ.Α.Α.Σ.Κ.) σε όλες τις δίκες και όχι μόνον τις διασυνοριακές, όπως ορίζει η οδηγία (άρθρο 2) .

Επομένως η ελληνική νομοθετική επιλογή (α. 1 β του Σχ/Ν) να επεκταθεί το πεδίο εφαρμογής των δικονομικών εγγυήσεων και στις αμιγώς εσωτερικές υποθέσεις αξιολογείται, κατ' αρχήν, θετικά. Η επιλογή αυτή του Σχ/Ν δεν αποκλείεται από την Οδηγία και ευθυγραμμίζεται, όχι μόνο, με τη Σύσταση (ΕΕ) 758 του 2022⁶ σχετικά με την προστασία των δημοσιογράφων και των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες με απώτερο σκοπό να επιτύχουν μέσω αυτών την αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού, αλλά και με την Γνώμη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (ΕΟΚΕ) του 2023⁷, κατά το στάδιο της νομοπαρασκευαστικής διαδικασίας αυτής της Οδηγίας. Η ΕΟΚΕ είχε επισημάνει μάλιστα από το 2023 ότι η μεγάλη πλειονότητα των στρατηγικών αγωγών εκδηλώνεται στο εσωτερικό των κρατών μελών και ότι ο περιορισμός της προστασίας μόνο στις διασυνοριακές υποθέσεις (όπως ορίζει η Οδηγία) θα οδηγούσε σε άνιση μεταχείριση προσώπων που αντιμετωπίζουν ουσιαστικά το ίδιο φαινόμενο.

Την ίδια στιγμή, η διεύρυνση με το Σχ/Ν του πεδίου εφαρμογής της Οδηγίας και στις εσωτερικές υποθέσεις, δημιουργεί και μία αυξημένη ευθύνη ως προς την ποιότητα της νομοθέτησης. Όσο ευρύτερο είναι το πεδίο εφαρμογής που επιλέγει να θεσπίσει ο εθνικός νομοθέτης, τόσο μεγαλύτερη είναι η ανάγκη σαφούς προσδιορισμού των προϋποθέσεων εφαρμογής των νέων δικονομικών μηχανισμών. Η ασφάλεια δικαίου δεν εξαρτάται μόνο από την ύπαρξη προστατευτικών διατάξεων, αλλά και από την προβλεψιμότητα και αποτελεσματικότητα της εφαρμογής τους. Έννοιες όπως η «προδήλως αβάσιμη αγωγή», η «καταχρηστική δικαστική διαδικασία» και η «συμμετοχή του κοινού» αποτελούν ανοιχτές νομικές έννοιες, οι οποίες απαιτούν ιδιαίτερα προσεκτική νομοθετική διατύπωση, προκειμένου να διασφαλίζεται η προβλεψιμότητα και η νομιμότητα της εφαρμογής τους, λαμβανομένου υπόψη τις πάγιες θέσεις επί αυτών του Αρείου Πάγου. Με βάση το πνεύμα της Οδηγίας, για παράδειγμα, καθοριστικό ρόλο για την έννοια της «συμμετοχής του κοινού» δεν αποτελεί η ιδιότητα του διαδίκου (π.χ. το εάν είναι ή όχι κάποιος δημοσιογράφος), αλλά η συμμετοχή του σε δραστηριότητες δημοσίου ενδιαφέροντος.

Όπως ισχύει σε κάθε νομοθετική πρωτοβουλία και διατύπωση, η πρακτική αποτελεσματικότητα του εκάστοτε νέου πλαισίου εξαρτάται, τελικώς, όχι μόνο από την ποιότητα της νομοθετικής διατύπωσης, αλλά και από τη συνεπή εφαρμογή του από τα δικαστήρια, τη διαμόρφωση σταθερής νομολογίας και την κατάλληλη εκπαίδευση των λειτουργών της δικαιοσύνης.

⁶ ΣΥΣΤΑΣΗ (ΕΕ) 2022/758 ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ της 27ης Απριλίου 2022 σχετικά με την προστασία των δημοσιογράφων και των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού(«στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού») <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022H0758> .

⁷ Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής(ΕΟΚΕ) με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την προστασία των προσώπων που προβαίνουν σε ενέργειες συμμετοχής του κοινού από προδήλως αβάσιμες ή καταχρηστικές δικαστικές διαδικασίες (‘‘στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού’’)) [COM(2022) 177 final — 2022/0117 COD] <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022AE3173>

ΜΕΡΟΣ Β

ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

1. Με την Αναθεώρηση του Συντάγματος του 2001 με το Ψήφισμα της Ζ' Αναθεωρητικής Βουλής στις 6.4.2001, προστέθηκε η παρ. 5 στο άρθρο 95 του Σ και η παρ. 4 στο άρθρο 94 που διέυρυναν με σαφήνεια την υποχρέωση της Διοίκησης να συμμορφώνεται προς τις δικαστικές αποφάσεις όλων των δικαστηρίων περιλαμβανομένων και των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων και προβλέπουν την ρύθμιση με νόμο των αναγκαίων μέτρων συμμόρφωσης της Διοίκησης.

2. Προς εφαρμογή αυτών των συνταγματικών επιταγών εκδόθηκε ο Ν. 3068/2002 (ΦΕΚ Α' 274/14-11-2002) και, κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 3 παρ. 8 αυτού το ΠΔ61/2004 (ΦΕΚ Α' 54/19.2.2004).

Σκοπός αυτών των νομοθετικών ρυθμίσεων ήταν η αποτελεσματική η συμμόρφωση της Διοίκησης, όχι μόνο προς τις αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας, αλλά και όλων των Δικαστηρίων και η πάταξη της αντισυνταγματικής πρακτικής της μη συμμόρφωσης, εξ αιτίας της οποίας τις περισσότερες φορές γεννιόταν αξίωση για αποζημίωση του άρθρου 105-106 ΕισΝΑΚ.

Η ΟΚΕ επισημαίνει ότι οι τροποποιήσεις που περιλαμβάνονται στο παρόν Σχ/Ν δεν προέρχονται μετά από αξιολόγηση των προαναφερόμενων νομοθετικών ρυθμίσεων, ώστε να εντοπισθούν οι τυχόν δυσλειτουργίες τους και οι αναγκαίες τροποποιήσεις που θα συμβάλουν στην ταχεία και αποτελεσματική συμμόρφωση της διοίκησης στις αποφάσεις των Δικαστηρίων. Πέραν τούτου, επισημαίνεται ότι, τα νομικά θέματα, που εγείρονται κατά την εφαρμογή των δικαστικών αποφάσεων με την διαδικασία του Ν.3068/2002, περιπλέκονται από την δυστροπία της Διοίκησης κατά τον εξαναγκασμό της προς συμμόρφωση. Η κατάσταση αυτή εκτιμάται ότι οφείλεται σε σημαντικό βαθμό στην έλλειψη διοικητικής πρακτικής και διαπαιδαγώγηση των διοικητικών αρχών και πρωτίστως της διοικητικής ιεραρχίας των δημοσίων υπηρεσιών και των φορέων της γενικής κυβέρνησης να επιμελούνται των οικονομικών και λοιπών διοικητικών προϋποθέσεων για την εφαρμογή των δικαστικών αποφάσεων.

ΜΕΡΟΣ Γ

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Με τις διατάξεις των άρθρων 33 έως 49 επέρχονται τροποποιήσεις στην πρόσφατη νομοθεσία των ετών 2021-2024 για οργανωτικά θέματα δικαιοσύνης και συγκεκριμένα με τα ακόλουθα νομοθετήματα :

- τον Ν. 5108/2024 (Α' 65) Ενοποίηση του πρώτου βαθμού δικαιοδοσίας, χωροταξική αναδιάρθρωση των δικαστηρίων της πολιτικής και ποινικής δικαιοσύνης και άλλες διατάξεις.
- τον Ν.5119/2024 (Α' 103) Τροποποίηση του π.δ. 18/1989 «Κωδικοποίηση διατάξεων νόμων για το Συμβούλιο της Επικρατείας» (Α' 8) - Μεταφορά διαφορών στα Τακτικά Διοικητικά Δικαστήρια - Ρυθμίσεις για πιλοτική ή κατόπιν προδικαστικού ερωτήματος δίκη ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας - Άλλες διατάξεις.

- τον Ν. 5108/2024 (Α' 65) Ενοποίηση του πρώτου βαθμού δικαιοδοσίας, χωροταξική αναδιάρθρωση των δικαστηρίων της πολιτικής και ποινικής δικαιοσύνης και άλλες διατάξεις.
- τον Ν.5028/2023 (Α' 54) Αναδιάταξη περιφερειών και αποκέντρωση αρμοδιοτήτων των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων, οργάνωση της τηλεματικής συνεδρίασης, μετατροπή μεταβατικών εδρών και ίδρυση δικαστικών γραφείων τηλεματικής - Λοιπές επείγουσες ρυθμίσεις του Υπουργείου Δικαιοσύνης και άλλες διατάξεις.
- τον Ν. 4938/2022 (Α' 109) Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάστασης Δικαστικών Λειτουργών
- τον Ν. 4798/2021 (Α' 68) Κώδικα Δικαστικών Υπαλλήλων.

Οι προτεινόμενες ρυθμίσεις αντιμετωπίζουν επί μέρους θέματα και καλύπτουν κενά της πρόσφατης νομοθεσίας;

ΜΕΡΟΣ Δ

ΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ, ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΘΥΜΑΤΩΝ

Με τις διατάξεις των άρθρων 50 έως 57 επέρχονται τροποποιήσεις στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας για τις αιτήσεις αναίρεσης στον Άρειο Πάγο και στην πρόσφατη νομοθεσία και συγκεκριμένα :

- στο Ν.5221/2025 (ΦΕΚ Α' 133/28.07.2025) «Παρεμβάσεις στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας - Τροποποιήσεις σχετικά με τη δημοσίευση διαθηκών - Τροποποιήσεις στο ρυθμιστικό πλαίσιο των ανακοπών κατά της αναγκαστικής εκτέλεσης με σκοπό την επιτάχυνση της εκδίκασης - Λοιπές διατάξεις αρμοδιότητας του Υπουργείου Δικαιοσύνης.»
- στον Ν. 4689/2020 « Ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία των Οδηγιών (ΕΕ) 2016/800, 2017/1371, 2017/541, 2016/1919, 2014/57/ΕΕ, κύρωση του Μνημονίου Διοικητικής Συνεργασίας μεταξύ του Υπουργείου Δικαιοσύνης της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξεως της Κυπριακής Δημοκρατίας, τροποποιήσεις του ν. 3663/2008 (Α 99) προς εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΕ) 2018/1727 και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α 103/27.5.2020).

Η ΟΚΕ αντιτίθεται στον περιορισμό του ενδίκου μέσου της αναίρεσης που θεσπίζει το άρθρο 51 του νομοσχεδίου αποκλείοντας την άσκηση αναίρεσης « *όταν το ποσό που επιδικάζεται για τη διαφορά που άγεται ενώπιον του Αρείου Πάγου είναι κατώτερο των είκοσι χιλιάδων (20.000) ευρώ ή των ογδόντα χιλιάδων (80.000) ευρώ, αν πρόκειται για εργατικές διαφορές, εκτός εάν το δικαστήριο έχει υπερβεί τη δικαιοδοσία των πολιτικών δικαστηρίων*»

Η ΟΚΕ θεωρεί ότι η προτεινόμενη ρύθμιση είναι θεσμικά ατυχής και περιορίζει τον ακυρωτικό έλεγχο του Άρειου Πάγου σε πλήθος δικαστικών αποφάσεων, που αφορούν ιδιωτικές διαφορές με συγκεκριμένη οικονομική απαίτηση και αντίθετα εγκυμονείται κίνδυνος αυθαίρετων επί της

ουσίας αποφάσεων. Επιπροσθέτως είναι και νομοτεχνικά ατυχής, ιδίως λόγω των ασαφειών ως προς τα εξής :

- το παραδεκτό της αναίρεσης δεν εξαρτάται από την αξία του αντικειμένου της δίκης αλλά από το επιδικασθέν ποσό
- δεν ορίζεται εάν για απορριπτικές αποφάσεις, που προφανώς δεν επιδικάζουν κανένα ποσό είναι παραδεκτή η άσκηση αναίρεσης
- δεν καθίσταται σαφές, εάν το όριο του επιδικασθέντος ποσού αφορά σώρευση περιοδικών παροχών, ή σώρευση αξιώσεων πολυπρόσωπων αγωγών ή σώρευση ποσών επιμέρους αξιώσεων του ίδιου ενάγοντος

ΜΕΡΟΣ Ε

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ, ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Με τις διατάξεις των άρθρων 58 έως 74 επέρχονται τροποποιήσεις στην πρόσφατη νομοθεσία που ρυθμίζει οργανωτικά θέματα επαγγελματικών φορέων που δραστηριοποιούνται σε ζητήματα απονομής δικαιοσύνης .

Η ΟΚΕ επισημαίνει ότι η αναγκαιότητα και λειτουργικότητα αυτών των ρυθμίσεων, συναρτάται με την αποτελεσματικότητα και την εσωτερική συνοχή κάθε νομοθετήματος που αφορά επαγγελματικό φορέα, που δραστηριοποιείται σε ζητήματα απονομής δικαιοσύνης και θέματα οργάνωσης και λειτουργίας των υπηρεσιών των δικαστηρίων.

ΜΕΡΟΣ ΣΤ'

ΑΠΑΓΟΡΕΥΣΗ ΕΠΙΓΡΑΜΜΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ ΣΕ ΑΝΗΛΙΚΟΥΣ - ΕΠΕΙΓΟΥΣΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΕΣ ΕΠΕΙΓΟΥΣΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Α. Με τις διατάξεις των άρθρων 75 έως 78 επέρχονται τροποποιήσεις στα άρθρα 2 και 5 του Ν.5099/2024 (Α' 48) και στο άρθρο 7α του Ν.2251/1994 (Α' 191) που αφορούν θέματα απαγόρευσης χρήσης επιγραμμικών υπηρεσιών κοινωνικής δικτύωσης σε ανηλίκους. Η συγκεκριμένη νομοθετική πρωτοβουλία εντάσσεται σε μία ευρύτερη διεθνή τάση ενίσχυσης της προστασίας των παιδιών στο ψηφιακό περιβάλλον, η οποία αναπτύσσεται ραγδαίως τα τελευταία έτη, υπό το φως των ολοένα αυξανόμενων επιστημονικών δεδομένων, σχετικά με τις επιπτώσεις της υπερβολικής χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στην ψυχική υγεία, τη γνωστική ανάπτυξη και τη συναισθηματική ευημερία των ανηλίκων.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η Αυστραλία, η οποία υιοθέτησε το 2024 την πρώτη νομοθεσία διεθνώς που επιβάλλει στις πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης την υποχρέωση να λαμβάνουν εύλογα μέτρα, ώστε να αποτρέπουν τη δημιουργία, ή διατήρηση λογαριασμών, από πρόσωπα ηλικίας κάτω των δεκαέξι ετών, μεταθέτοντας το βάρος συμμόρφωσης στις ίδιες τις ψηφιακές πλατφόρμες και όχι στους γονείς ή στους ανηλίκους⁸.

⁸ Επίσημη ιστοσελίδα κράτους: <https://www.infrastructure.gov.au/media-communications/internet/online-safety/social-media-minimum-age>

Ανάλογες πρωτοβουλίες αναπτύσσονται πλέον και στην Ευρώπη. Η Γαλλία, η Ισπανία και η Δανία έχουν αναλάβει σχετικές νομοθετικές ή κανονιστικές πρωτοβουλίες για τον περιορισμό της πρόσβασης των ανηλίκων σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ενώ σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης εξετάζεται η θέσπιση κοινών κανόνων ηλικιακής επαλήθευσης και διαφοροποιημένης πρόσβασης των παιδιών στις ψηφιακές πλατφόρμες. Οι εξελίξεις αυτές αναδεικνύουν ότι η προστασία των ανηλίκων στο ψηφιακό περιβάλλον εξελίσσεται πλέον σε αντικείμενο ευρωπαϊκής δημόσιας πολιτικής και δεν αντιμετωπίζεται αποκλειστικά ως ζήτημα εθνικής ρύθμισης.

Με βάση έρευνες αξιολόγησης της αυστραλιανής νομοθετικής πρωτοβουλίας καταδεικνύεται ωστόσο ότι η αποτελεσματικότητα τέτοιων μέτρων δεν μπορεί ακόμη να θεωρηθεί δεδομένη⁹. Η αξιολόγηση του νέου συστήματος βρίσκεται σε εξέλιξη και αποσκοπεί στη διαπίστωση τόσο των επιθυμητών, όσο και των ενδεχόμενων ανεπιθύμητων συνεπειών του. Μέχρι σήμερα, η διεθνής επιστημονική βιβλιογραφία συγκλίνει στην εκτίμηση ότι η μείωση της έκθεσης των ανηλίκων σε αλγοριθμικά συστήματα που ενισχύουν τον εθισμό, σε επιβλαβές περιεχόμενο και σε ακραίες μορφές κοινωνικής σύγκρισης δύναται να συμβάλει στη βελτίωση της ψυχικής υγείας και της ευημερίας των παιδιών. Παράλληλα, όμως, επισημαίνεται ότι η επιτυχία των σχετικών νομοθετικών παρεμβάσεων εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την αποτελεσματικότητα των μηχανισμών επαλήθευσης ηλικίας, από τη συνεργασία των ίδιων των παρόχων υπηρεσιών και από την αποφυγή υπέρμετρων παρεμβάσεων στην ιδιωτικότητα των χρηστών. Οι πρώτες ερευνητικές αξιολογήσεις αναδεικνύουν ότι οι τεχνολογικοί περιορισμοί μπορούν να παρακαμφθούν σχετικά εύκολα όταν δεν συνοδεύονται από αποτελεσματικούς μηχανισμούς ελέγχου και από ευρύτερες πολιτικές ψηφιακής παιδείας.

Οι σχετικές διατάξεις του Σχ/Ν ανταποκρίνονται σε μία πραγματική κοινωνική ανάγκη και εντάσσονται σε μία ευρύτερη διεθνή κανονιστική τάση. Την ίδια στιγμή, η προστασία των ανηλίκων στο ψηφιακό περιβάλλον δεν μπορεί να επιτευχθεί αποκλειστικά μέσω της επιβολής περιορισμών πρόσβασης, αλλά απαιτεί ένα συνεκτικό πλέγμα νομοθετικών, εκπαιδευτικών και τεχνολογικών παρεμβάσεων, στο οποίο οι ίδιοι οι πάροχοι ψηφιακών υπηρεσιών οφείλουν να αναλαμβάνουν αυξημένη ευθύνη, ήδη από τον σχεδιασμό των υπηρεσιών τους.

Η ΟΚΕ επιφυλάσσεται να εκφρασθεί συνολικά επί του θέματος προστασίας των ανηλίκων στο ψηφιακό περιβάλλον μετά και την διαμόρφωση του σχετικού νομοσχεδίου.

Β. Οι διατάξεις των άρθρων 79 έως 91 ρυθμίζουν επιμέρους διοικητικά θέματα και καλύπτουν κενά και ατέλειες της νομοθεσίας, περιλαμβανόμενης και της πρόσφατης, σε θέματα λειτουργίας και διοίκησης δημοσίων υπηρεσιών και φορέων του δημοσίου.

Όμως γεννάται προβληματισμός για το δόκιμο και την αναγκαιότητα του άρθρου 89 του νομοσχεδίου, που θεσπίζει εξαίρεση από τον περιορισμό των προσλήψεων και των υπηρεσιακών μεταβολών για τις ανάγκες της Προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης από την Ελλάδα κατά την προεκλογική των βουλευτικών εκλογών, ευρωεκλογών και των

⁹ Επίσημη αξιολόγηση της νομοθετικής πρωτοβουλίας της Αυστραλίας – Επίσημη ιστοσελίδα κράτους:
<https://www.esafety.gov.au/research/social-media-age-restrictions-evaluation>

περιφερειακών και δημοτικό εκλογών που θεσπίζει το άρθρο 28 του Ν.2190/1994 και το άρθρου 17 του Ν.3870/2010.

Η ΟΚΕ επισημαίνει ότι η διάρκεια της προεκλογικής περιόδου ορίζεται στον νόμο, όπως επίσης η περίοδος που η Ελλάδα έχει την Προεδρία του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωση είναι εγκαίρως γνωστή. Συνεπώς ο προγραμματισμός της στελέχωσης των δημοσιών υπηρεσιών είναι δυνατόν να προγραμματίζεται εγκαίρως και αποτελεσματικά και δεν ευσταθεί η αιτιολογία του άρθρου 89 στην «Ανάλυση Συνεπειών Ρύθμισης» ότι η ρύθμιση αποσκοπεί στην απρόσκοπτη και έγκαιρη προετοιμασία της Ελληνικής Προεδρίας για την « *έγκαιρη στελέχωση, κινητικότητα και οργανωτική προσαρμογή των αρμοδίων υπηρεσιών* ».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΝΟΜΟΥ - ΚΑΤ' ΑΡΘΡΟΝ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Άρθρο 3 – Πεδίο εφαρμογής (άρθρα 2, 3 και 5 της Οδηγίας (ΕΕ) 2024/1069)

Η σημαντική διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής της Οδηγίας καθιστά αναγκαία τη σαφή οριοθέτηση των προϋποθέσεων ενεργοποίησης των προστατευτικών μηχανισμών. Προτείνεται να διευκρινισθεί στην έκθεση ανάλυσης των συνεπειών της ρύθμισης ή, εφόσον κριθεί σκόπιμο, στην ίδια τη διάταξη, ότι η επέκταση αυτή δεν μεταβάλλει τις ουσιαστικές προϋποθέσεις χαρακτηρισμού μιας αγωγής ως καταχρηστικής, αλλά αφορά αποκλειστικά το πεδίο εφαρμογής του νέου δικονομικού πλαισίου, ώστε να αποφεύγονται ερμηνευτικές αμφιβολίες.

Άρθρο 6 – Αναγνώριση αγωγής ως καταχρηστικής

Η διάταξη διακρίνει την έννοια της προδήλως αβάσιμης αγωγής από την έννοια της καταχρηστικής δικαστικής διαδικασίας, ακολουθώντας τη δομή της Οδηγίας. Η διάκριση αυτή είναι ουσιώδης, αφού η καταχρηστικότητα δεν ταυτίζεται με την τελική ουσιαστική αβασιμότητα της αγωγής, αλλά προκύπτει από τον σκοπό και τον τρόπο άσκησης της.

Θα πρέπει να διευκρινισθεί πληρέστερα ότι ο χαρακτηρισμός μιας αγωγής ως καταχρηστικής προϋποθέτει συνεκτίμηση του συνόλου των περιστάσεων της συγκεκριμένης υπόθεσης και δεν μπορεί να στηρίζεται αποκλειστικά στην ύπαρξη μίας μόνο ένδειξης του άρθρου 4, χωρίς να λαμβάνει υπόψη τις πάγιες επί του θέματος αυτού διαχρονικές αποφάσεις του Αρείου Πάγου. Προτείνεται να προστεθεί σχετική διευκρίνιση στην αιτιολογική έκθεση, ώστε να ενισχυθεί η ομοιόμορφη εφαρμογή της διάταξης.

Άρθρο 5 - Απόρριψη αγωγής ως προδήλως απαράδεκτης

Άρθρο 7 - Βάρος απόδειξης και

Άρθρο 8 - Εγγυοδοσία για τα δικαστικά έξοδα

Με σκοπό την ταχεία και αποτελεσματική κρίση των Σ.Α.Α.Σ.Κ. και την αποθάρρυνση των καταχρηστικών δικαστικών εργασιών, στο άρθρο 5 καθορίζεται η διαδικασία πρώιμης απόρριψης της αγωγής ως προδήλως καταχρηστικής, ή προδήλως αβάσιμης, πριν από την συζήτηση της αγωγής με τα κριτήρια που ορίζονται στην περ β του άρθρου 4, όπου ορίζεται η έννοια των «καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών προς αποθάρρυνση της συμμετοχής κοινού».

Η σχετική διαδικασία θεσπίζεται στο άρθρο 5 και θέτει το βάρος της απόδειξης των πραγματικών περιστατικών στον ενάγοντα και στο άρθρο 7. Οι διατάξεις των προαναφερόμενων άρθρων 5, 7 και 8 του νομοσχεδίου είναι συνεπείς με τα άρθρα 6, 7, 11 και 12 της Οδηγίας. Όμως η ΟΚΕ επισημαίνει τα ακόλουθα:

α) οι ασφυκτικοί περιορισμοί οι οποίοι αφορούν την τήρηση της προθεσμίας συζήτησης - εκδίκασης - της αίτησης πρώιμης απόρριψης της αγωγής και της προθεσμίας έκδοσης σχετικής απόφασης επί αυτής, φαλκιδεύουν την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης καθ' αυτή και ο φόρτος εργασίας των δικαστηρίων καθιστούν αυτές τις προθεσμίες μη αποκλειστικές και ανέφικτη την διαμόρφωση δικονομικών ή άλλων συνεπειών.

β) η κρίση του Δικαστηρίου για την ανάγκη εγγυοδοσίας εκ μέρους του ενάγοντος (άρθρο8) δεν είναι αποτελεσματική για την αποθάρρυνση κατάθεση Σ.Α.Α.Σ.Κ, καθώς ο εναγόμενος δεν διασφαλίζεται γενικώς και κατά κανόνα από την οικονομική επιβάρυνσή για την κατάθεση αίτησης πρώιμης απόρριψης της αγωγής με τις δαπάνες κατάθεσης και κοινοποίησης της αίτησης καθώς και την αμοιβή του δικηγόρου και του τεχνικού συμβούλου του για τις ενέργειές του.

Τέλος, η ΟΚΕ εκτιμά ότι η διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων των άρθρων 672-703 του ΚΠολΔικ, ως δοκιμασμένη για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των κάθε είδους ιδιωτικών διαφορών, είναι καταλληλότερη σε σύγκριση με την ειδική διαδικασία του άρθρου 5 του νομοσχεδίου.

Άρθρο 9 – Κυρώσεις έναντι καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών και Άρθρο 13 - Δωσιδικία περιουσιακού αξιώσεων λόγω των Σ.Α.Α.Σ.Κ. ().

Στο άρθρο 9 ρυθμίζονται κυρώσεις σε περίπτωση απόρριψης της αγωγής ως καταχρηστικής και με σκοπό την αποθάρρυνση των καταχρηστικών δικαστικών διαδικασιών ο ενάγων επιβαρύνεται με :

α) την καταβολή της αμοιβής του πληρεξουσίου δικηγόρου, του τεχνικού συμβούλου, που πράγματι καταβλήθηκε με συνεκτίμηση της οικονομικής κατάστασης των διαδίκων,

β) την καταβολή των αναγκών εξόδων του εναγομένου, ακόμη και σε περίπτωση παραίτησης από την αγωγή, ή ανάκλησής της με δικαστική πράξη σύμφωνα με τα άρθρα 190 και 191, 192 του ΚΠολΔικ .

Επίσης είναι δυνατόν το Δικαστήριο να διατάξει αυτεπαγγέλτως την δημοσίευση της απόφασης σε (2) δύο ημερήσιες εφημερίδες και να επιβάλει χρηματική ποινή 1% επί του αιτήματος ή ποσό 5.000 ευρώ, που είναι δημόσιο έσοδο που εισπράττεται σύμφωνα με το Κώδικα Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων του Ν.4978/2022.

Στο άρθρο 13 ορίζεται ως αρμόδιο το Δικαστήριο του τόπου κατοικίας, ή της έδρας, του εναγομένου της Σ.Α.Α.Σ.Κ. για τις αξιώσεις του για αποζημίωση για τα έξοδα που προέκυψαν από τις σε βάρος του καταχρηστικές διαδικασίες.

Η ΟΚΕ επισημαίνει ότι από τα άρθρα 9 και 13 προκύπτει ότι οι κυρώσεις του άρθρου 9 δεν καθορίζονται με επαρκή σαφήνεια και είναι αμφίβολο ότι θα επιτύχουν τον αποτρεπτικό σκοπό τους και ειδικότερα την ουσιαστική και έγκαιρη κάλυψη των δαπανών του εναγομένου για την νομική προστασία του από την σε βάρος του Σ.Α.Α.Σ.Κ. Η πρόβλεψη επιβολής δικαστικών εξόδων, δημοσίευσης της απόφασης και χρηματικής ποινής ανταποκρίνεται στη φιλοσοφία της Οδηγίας περί αποτελεσματικών και αποτρεπτικών κυρώσεων.

Ωστόσο η ΟΚΕ προβληματίζεται ως προς το ότι στην πρόβλεψη ως προς την αμοιβή του πληρεξουσίου δικηγόρου επιδικάζεται «εύλογο» ποσό. Η Οδηγία επιδιώκει την πλήρη

αποκατάσταση της ζημίας που προκαλείται από την καταχρηστική δικαστική διαδικασία και προβλέπει ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να διασφαλίζουν την πλήρη κάλυψη των εξόδων νομικής εκπροσώπησης, εκτός εάν αυτά είναι υπερβολικά.

Η ΟΚΕ προτείνει να εξετασθεί η αντικατάσταση της αναφοράς σε «εύλογη» αμοιβή με διατύπωση που να προκρίνει την πλήρη επιδίκαση των αποδεδειγμένων εξόδων νομικής εκπροσώπησης, εκτός εάν αυτά κρίνονται προδήλως υπερβολικά. Η λύση αυτή ευθυγραμμίζεται πληρέστερα με το άρθρο 14 της Οδηγίας και ενισχύει τον αποτρεπτικό χαρακτήρα των κυρώσεων.

Τέλος, η ΟΚΕ θεωρεί ότι οι κυρώσεις θα ήταν επιτυχέστερες για την αποθάρρυνση των Σ.Α.Σ.Κ., εάν ο νόμος καθόριζε συγκεκριμένο κατ' ελάχιστον ποσό κάλυψης των εξόδων, των δικαστικών δαπανών και της αποζημίωσης του εναγόμενου, που θα καλύπτει με εγγυητική επιστολή του ενάγοντος την άμεση και με απόφαση του Δικαστηρίου καταβολή αυτών με την έκδοση της απόφασης επί της αίτησης πρώιμης εξέτασης της αγωγής και με την έκδοση της απόφασης επί της αγωγής.

Άρθρο 11 – Ειδικές διατάξεις για τη διαδικασία ασφαλιστικών μέτρων

Η διάταξη επιδιώκει να αποτρέψει την καταχρηστική χρήση των ασφαλιστικών μέτρων και των προσωρινών διαταγών, γεγονός που ανταποκρίνεται στον σκοπό της Οδηγίας.

Ωστόσο, η ΟΚΕ επισημαίνει ότι η πρόβλεψη για συζήτηση που προσδιορίζεται «στην κατά το δυνατόν συντομότερη δικάσιμο» δεν εισάγει συγκεκριμένο χρονικό πλαίσιο και αφήνει σημαντικό περιθώριο διαφοροποίησης στην πράξη. Προτείνεται επομένως να εξετασθεί η θέσπιση ανώτατης προθεσμίας για τον προσδιορισμό της συζήτησης, ή τουλάχιστον, η σύνδεσή της με συγκεκριμένο χρονικό όριο, ώστε να ενισχυθεί η προβλεψιμότητα και η αποτελεσματικότητα της προστασίας.

Άρθρο 14 – Άρνηση αναγνώρισης και εκτέλεσης αλλοδαπής δικαστικής απόφασης

Η ενσωμάτωση του άρθρου 16 της Οδηγίας αποτελεί ιδιαίτερα σημαντική εγγύηση προστασίας έναντι καταχρηστικών αποφάσεων που εκδίδονται σε τρίτες χώρες. Σύμφωνα με το άρθρο 16 της Οδηγίας, η αναγνώριση και εκτέλεση πρέπει να αίρεται όταν πρόκειται για απόφαση που εκδόθηκε στο πλαίσιο καταχρηστικής δικαστικής διαδικασίας.

Η ΟΚΕ προτείνει να επανελεγχθεί η διατύπωση της νέας περίπτωσης 6 του άρθρου 323 ΚΠολΔ που φαίνεται να περιέχει νομοτεχνική αστοχία, καθώς η μη αναφορά στον πρόδηλα αβάσιμο, ή καταχρηστικό, χαρακτήρα της διαδικασίας ενδέχεται να αλλοιώνει ή να μην αποδίδει το ουσιαστικό περιεχόμενο της ρύθμισης της Οδηγίας.

Άρθρο 31- Μεταβατικές Διατάξεις

Επισημαίνεται ότι στην παρ. 3 του άρθρου 31 «Μεταβατικές Διατάξεις» γίνεται αναφορά στις καταργούμενες διατάξεις του άρθρου 31, ενώ το ορθό είναι του άρθρου 32.

Άρθρο 51 – Προσβολή Αποφάσεων πολιτικών δικαστηρίων με αναίρεση

Η ΟΚΕ θεωρεί ότι για τους λόγους που αναφέρθηκαν στην Γενική Αξιολόγηση η διάταξη αυτή είναι σκόπιμο να αποσυρθεί .